

Man måtte imidlertid anvende andre midler ved siden af de finans- og pengepolitiske. Der anvendtes til supplement af den generelle politik således begrænsninger af offentlige — herunder de kommunale — investeringer, og der var indgribende restriktioner for privat boligbyggeri. Dette beroede til dels på, at der var mangel på arbejdskraft i byggesektoren mere end i andre sektorer.

Keynes fik en enorm betydning for de akademiske diskussioner. Interessen for at anvende finanspolitikken til supplement for pengepolitikken var nok kommet alligevel og er kun indirekte inspireret af Keynes, der knap omtaler muligheden. I virkeligheden fremsatte svenskerne og tyskeren Föhl keynesianske tanker til dels før Keynes, og i alt fald svenskernes idéer var mere knyttet til praktisk politik, end Keynes' var. Men svenskerne skrev på svensk, Föhl på tysk, så allerede det bevirkede, at det blev Keynes, man diskuterede ude i den store verden. Og så skrev Keynes trods værkets høje abstraktionsgrad langt mere charmerende end de andre.

## Kommentar

*P. Nyboe Andersen*

I perioden 1968-77, da jeg deltog i dansk politik som minister og/eller folketingsmand, mindes jeg ikke, at Keynes er blevet nævnt ved navn i de økonomiske debatter i regeringen eller Folketinget. Men det forhindrer ikke, at de personer, som deltog i disse debatter og som havde at gøre med den økonomiske politiks tilrettelæggelse, har været påvirket af keynesiansk teori. For mit eget vedkommende skrev jeg i 1937 specialopgave under polit-studiet om *General Theory*, der som bekendt udkom i 1936, og om det første års diskussion omkring dette værk, så jeg havde været keynesianer i min økonomiske tankegang i over 30 år, da jeg fik med praktisk politik at gøre.

Men »et er et søkort at forstå, et andet skib at føre«. Den politiske sejlads foregår i et farvand med mange skær og skiftende vindretninger, som ingen teori kan tage højde for. De grundlæggende økonomiske forhold var i den anførte periode meget forskellige fra 30'ernes depression, som var baggrunden for *General Theory*. Der var efterspørgselspres, inflation og høj beskæftigelse, navnlig fremkaldt af en hastigt voksende offentlig sektor og et stort boligbyggeri. Men Keynes havde nu alligevel en finger med i spillet. Arven efter Keynes bidrog væsentligt til at skabe det meget høje ambitionsniveau, hvad beskæftigelsesgraden angår, som prægede den politiske debat i 60'erne og første halvdel af 70'erne.

I 1968 gav en arbejdsløshed på 3% anledning til voldsom kritik af VKR-regeringen, som gav efter for kritikken, for så vidt som vi satte en pengepolitisk ekspansion i gang (også med det formål at få obligationsrationeringens kødannelser fjernet). I 1969 faldt arbejdsløsheden til kun 1½%, godt hjulpet af, at det »skattefri« år delvis satte finanspolitikken ud af spillet. Resultatet for inflation og betalingsbalance er velkendt.

I et foredrag i januar 1970 gav jeg på baggrund af erfaringerne fra 1968-69 udtryk for, at finanspolitikken var mindre effektiv i praksis, end man ud fra keynesiansk teori forestillede sig. Også pengepolitikken var vanskelig at håndtere. »Inflationsforventningerne er blevet et alvorligt problem for den økonomiske politiks effektivitet«.

Konklusionen måtte derfor blive, at man måtte søge at svække de faktorer, der fremkalder uligevægt i økonomien, ved at gennemføre hensigtsmæssige ændringer i visse institutionelle forhold. I den henseende skete der meget i VKR-regeringens to sidste år (1970-71): reform af byrdefordelingen mellem stat og kommuner, kontrol af kommunernes låntagning, offentlige budgetrammer og personalelofter, den første redegørelse for perspektivplanlægning, realkreditreform, liberalisering af boligmarkedet etc. Uden disse tiltag ville den vanskelige styring af 70'erne have været endnu vanskeligere.

I øvrigt slutter det nævnte foredrag med en advarsel om, at befolkningens appetit på fremskridtets frugter kan føre til så alvorlige valutavanskeligheder, at resultatet bliver stagnation og ledighed. Denne advarsel fra 1970 har nu været barsk virkelighed i næsten 10 år, og alle gode keynesianske ambitioner om fuld beskæftigelse er faldet som offer for den ubønhørlige kamp for højere realløn for det flertal, der ikke er arbejdsløse.